

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת בשלח

אדעתא דהכי לא נשבע, ופילפלו בזה, - ובהגיע תור לחוות דעתי אני, אמרתי כי אני מתפלא מאוד על כל הספיקות והחקירות והסברות בזה, אחרי כי אך שעות ספורות שקראנו פתרון שאלה זו בתורה, ואחרי פתרון זה בולטת התרת השאלה הזאת להיתר ברור ונאמן, באין אומר ודברים ובאין סברות והשערות.

'ויתמהו כולם לדברי וחיכו לפתרונם, - ואפתור דברי ואומר, הן זה רק כשעות ספורות שקראנו בפרשת השבוע הבטחת ה', 'כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם', - ושוב כתיב באותה הפרשה, 'וירא ישראל את מצרים מת', - הרי מבואר מפורש, דסתם לשון ראייה מוסב על החי ולא על המת'.

'והוספתי לומר, כי אולי ישיבו כי הראייה ההיא של ישראל, הייתה רק ראייה שטחית של פגרים מתים, בלא הסתכלות בפניו, וזה השואל רוצה להביט בפניו ממש של המת, - על זה העירוני ממדרש, שכל אחד מישראל הכיר בפני המת את נוגשו ואת לוחצו במצרים, הרי שהי' בזה גם הבטה עיונית בפנים'.

ועל יסוד דברי אלה, הרשה מרן דודי ז"ל להשואל, להביט בפני המת כרצונו, - ולי הגיד למחר בבוקר, כי באותו הלילה חשב על מרגליות יקרות הצפונות בתורה וזו אחת מהן, ואשרי המוצא אותן, וברגשי אהבה נאמנה הביע לי יישר, עכ"ל.

- ג -

ומעתה יש מקום לדון ולומר, דגם לגבי האיסור להסתכל בפני אדם רשע, זהו רק לגבי הסתכלות על רשע בחיי חיותו, אך על רשע שמת יתכן שאין איסור להסתכל, כיון דגוף ללא נשמה הוי 'חפצא' שונה מהגוף של אותו רשע בחיי חיותו, וכעין סברתו של בעל התורה תמימה הנ"ל.

ולפי"ז יש לבאר שפיר, דמשום הכי הותר לבני ישראל להסתכל בפני המצרים הרשעים במיתתם וכנ"ל, כיון שזה לא הי' שייך לאיסור הסתכלות בפני אדם רשע, שהוא נאמר רק לגבי הסתכלות בפני אדם רשע בחיי חיותו, וכמבואר.

- ד -

אמנם אכתי יש מקום לדון בזה, דהנה יעוי' בשו"ת 'להורות נתן' (ח"י ס"י כד) שדן בארוכה, האם מותר להסתכל בתמונה של אדם רשע עיישי, - והיינו דיש צד לומר, דלגבי האיסור להסתכל בפני אדם רשע העניין הוא, שיש איסור להסתכל בצורת דמותו של אדם רשע, וגם בתמונה שאין בה חיות, מ"מ יש צד לומר, שאסור להסתכל בצורת דמותו של האדם הרשע, - ויש בזה נפ"מ גדולה, האם ראוי הדבר במה שרגילים להביא בעיתונים תמונות של רשעים או של מחבלים רוצחים וכדו'.

ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים: (יד, ל).

'והיו ישראל רואין אותם מתים, שנאמר 'וירא ישראל את מצרים מת', ומכירין אותם, - מה היו עושין להן, כל אחד ואחד מישראל נוטל כלבו, והולך ונותן רגלו על צוארו של מצרי, והיה אומר לכלבו, אכול מן היד הזו שנשתעבדה בי, אכול מן המעיים (ג.א. הזרועים) הללו שלא חסו עלי...', (מדרש שוחר טוב, מזמור כב, - הובא בילקוט שמעוני, פר' בשלח רמז רמ).

הנה מבואר במדרש הנ"ל, שכל אחד ואחד מישראל ראה את המצרי שהשתעבד בו כשהוא מת על שפת הים, וראהו והכירו במיתתו, ואז נוטל כלבו וכו', - ולכאז' צל"ע טובא בזה, כיצד בני ישראל הסתכלו על המצרים הרשעים במיתתם, והרי קיי"ל דאסור להסתכל בפני אדם רשע.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה יש מקום לדון בזה, ע"פ דבריו המפורסמים של בעל ה'תורה תמימה', שהביא בספרו 'תוספת ברכה' (פרשת בשלח, יד-ג), וז"ל: 'הדבר אשר אציע בזה, ואשר יש לו יחס לפסוק זה, כבר הבאתי בספרי 'מקור ברוך' (פמ"ח ס"ג), אך מפני שהדבר יכיל בקרבו התגלות מרגלית יקרה בתורתנו, ועוד נכללת בו מאורע מימי חיי... לכן אמצא לנכון לקובעו לדבר זה גם כאן, ואקווה כי לא יהי' למשא על הקורא, וליבי יגיד לי כי עוד ימצא בו קורת רוח ויברכני'.

'ואספר על הסדר: זה כמה עשרות בשנים שהייתי שובת בשבת פרשת בשלח, בבית מרן דודי וגיסי הגאון הנודע בכל תפוצות ישראל בשם הנצי"ב מוואלאז'ין, - ובמוצאי שבת זו הייתי מיסב על שולחני סמוך לו למשתה חמין, במסיבת חכמים ואנשי מעלה מבית אולפנא הנאדר שלו'.

'ובאותה שעה בא אל הבית איש המוני אחד מתושבי העיר, ויגש אל מרן לשאול שאלה בדבר שקרה לו ביום ההוא, והתחיל לספר: זה יותר משתים עשרה שנה אחר שעסקתי במסחר בשותפות שנים רבות עם האישי א', נתקוטטנו מרה עד אשר נשבעתי שלא אביט בפניו, - וקיימתי דבר השבועה בכל תוקף'.

'והנה היום מת איש זה, ואני רוצה עתה בפעם האחרונה להיותו על הארץ, להביט בפניו ולבקש מחילה כנהוג, אך ירא אני משבועתי שנשבעתי מלהביט בפניו, - וזה דבר שאלתי, אם רשאי אני לעשות כן להביט עתה בפניו'.

- ב -

'ויפן מרן אל החכמים המסובים אל השולחן להגיד דעתם בזה, וכמעט כולם כוננו דעתם אל נקודה אחת, כי

הרשעים שעדיין היו חיים, והרי אסור להסתכל בפני אדם רשע.

ועוד יליע בזה, כיצד בניי הכירו בכלל את המצרים שהשתעבדו בהם, והרי גם בזמן שהמצרים השתעבדו בהם, הרי היו אסור להם להסתכל על המצרים הרשעים, שהרי אסור להסתכל בפני אדם רשע, וא"כ יליע כיצד בכלל הכירו בניי את המצרים שהשתעבדו בהם, עד כדי כך שיכלו להכירם לאחר שטבעו ביים.

- ה -

אכן באמת יש ליישב את כל הנ"ל בפשיטות, די"ל דבניי לא הסתכלו בהתבוננות גדולה על המצרים הרשעים, (לא בזמן השיעבוד במצרים, וגם לא לאחר שטבעו ביים), אלא רק בראייה בעלמא, ויעווי' במג"א (סי' רכה, כ) שכתב, שראייה בעלמא מותר, עיי"ש.

ואמנם אכתי מדברי המכילתא הנ"ל יש לדחות, את מה שדן בעל ה'תורה תמימה' להוכיח מהכא, שראיית מת אינה נחשבת כראיית האדם בחיי חיותו, ולכן אין סתירה בין מה שבניי ראו את המצרים מתים, ובין ההבטחה שבניי לא יראו עוד את המצרים לעולם וכנ"ל.

דהרי במכילתא הנ"ל מבואר, שבניי ראו את המצרים בעודם חיים רגעים ספורים לפני מיתתם, וא"כ בע"כ שצריך לתרץ באופן אחר, את הסתירה בין ההבטחה שלא יראו עוד את המצרים לעולם, ובין מה שראו אותם לבסוף רגעים ספורים לפני מיתתם, - וכבר איתבדר בני מדרשא דיש מקום ליישב את הסתירה בכמה וכמה דרכים אחרות, ואכמ"ל.

- ט -

ואגב יעווי' במשנייב (סי' ב, ב) שהביא, שהמסתכל בפני המת משכח לימודו, - ויש מקשים דלפניי צ"ע מדוע בני ישראל הסתכלו על המצרים, ולא חשו לשכחת תלמודם, - אמנם יש שהסתפקו, האם גם על הסתכלות בפני מת נכרי נאמר שהמסתכל בפני המת משכח לימודו, או"ד דזה נאמר רק לגבי המסתכל בפני מת ישראל.

ושאלתי זאת קמיי דבניי הגר"ח קניבסקי שליט"א, האם מה דאיתא שהמסתכל בפני המת משכח תלמודו, זהו גם כאשר מסתכל בפני מת נכרי?

והשיב מרן שליט"א בזה"ל, 'ועל הרואה כלב מת זה גם נאמר?', ואח"כ הוסיף, 'וכשרואה ג'וק מת?', [כלומר, הרואה נכרי מת, הוא כמו הרואה כלב וג'וק מתים, שלא נאמר ע"ז שגורם לשכחת תלמודו].

**ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850**

כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

**המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM**

וכן ידוע המעשה שסיפר הגר"י גלינסקי זצ"ל (והובא בספר רבי יעקב אומר' עמי קצ), שבזמן שהם גרו בחדרה, והיו צריכים לשלוח את בתם לגן ילדים, לא היו בנמצא גן של חינוך דתי, אלא רק גן ילדים כזה, שהגננת הייתה מסורתית, והילדים באו ממשפחות חילוניות, - ור' יעקב נסע לשאול את החזו"א מה לעשות.

והחזו"א שאלו מה הן התמונות שתלויות בגן? - ור' יעקב השיב: תמונות של חיות וגמדים! - ואמר לו החזו"א: אם הגננת תסכים להחליף את התמונות של החיות והגמדים, בתמונות של רבנים, אתה יכול לשלוח את בתך לגן בלא חשש כלל!

ורואים מהמעשה הזה, איזו השפעה גדולה יכולה להיות על נפש האדם, בראיית תמונות של גדולי ישראל, (וב"ש בראיית גדולי ישראל בעצמם), - ומעתה יש לדון, דיתכן דגם בראיית תמונות של רשעים יכולות להיות השפעות שליליות על נפש האדם.

- ה -

ומעתה אי נמא שאסור להסתכל בתמונתו של אדם רשע, ואע"פ שאין בתמונתו שום חיות, א"כ לצד זה לכאוי י"ל, דה"ה נמי שיהי אסור להסתכל בפני רשע מת, כיון שצורתו של אדם רשע שמת לכאוי אינה צורה טובה יותר, מתמונתו של אדם רשע חי שאין בתמונתו חיות כלל, ובכל זאת יש צד שאסור להסתכל בתמונתו.

ומעתה לצד זה שוב צ"ע, כיצד הותר לבניי להסתכל על המצרים הרשעים במיתתם, והרי אסור להסתכל בפני אדם רשע, וכנ"ל.

- ו -

אכן יעווי' בספר 'הליכות חיים' (ח"א עמי עז) שהביא, שמרן הגר"ח קניבסקי שליט"א השיב, שמתוך להסתכל בתמונתו של אדם רשע, ואין זה בכלל האיסור להסתכל בפני אדם רשע, - וכן בשו"ת להורות נתן (שם) לאחר שדן בזה בארוכה, צידד להקל בזה מכמה טעמים, עיי"ש.

[וילייע מהו באמת החילוק, בין תמונות של צדיקים שהובא לעיל שמשפיעים לטובה על הנפש, ובין תמונות של רשעים שהלנייל אין בעייה להסתכל בהם, - ואולי יש לחלק בין הסתכלות של כמה רגעים בעיתון, ובין תמונה קבועה על הקיר, ואכמ"ל].

ומעתה שוב י"ל, שיתכן שמותר גם להסתכל בפני אדם רשע שמת, כיון שגוף ללא נשמה הוי 'חפצא' שונה מגופו של אותו אדם בחיי חיותו, וכעין סברתו של בעל התורה תמימה הנ"ל.

ולפניי שוב יש לבאר שפיר, דמשום הכי הותר לבני ישראל להסתכל בפני המצרים הרשעים במיתתם וכנ"ל, כיון שזה לא היי שידק לאיסור הסתכלות בפני אדם רשע, שהוא נאמר רק לגבי הסתכלות בפני אדם רשע בחיי חיותו, וכמבואר.

- ז -

אמנם אכתי צל"ע בזה, דהנה איתא במכילתא, שמפני ד' דברים ראו ישראל את המצרים מתים על שפת הים עיי"ש, ומבואר שם שבניי ראו את המצרים כשהיו מתים ולא מתים (גוססים), כדי שלא יאמרו המצרים כשם שאבדנו ביים כך אבדו ישראל ביים, וכדי שיהיו ישראל נותנים עיניהם בהם ומכירים אותם ומוכיחים אותם וכו', עיי"ש.

ומבואר בזה שבניי הסתכלו על המצרים שהשתעבדו בהם, והוכיחו אותם רגעים ספורים לפני מיתתם בעודם חיים וכנ"ל, וא"כ שוב צ"ע כיצד הותר לבניי להסתכל על המצרים

ניתן לתרום להוצאת הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס לקרן צרכי הרבים] - ולגולל למשבצת המצויינת: 'עלון מים זכים' - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון בחייל, ע"י שליחת בקשה לחזו"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפו"ש וכדו' (מ"50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)